

ВИБІР МЕТОДІВ ДОСЛІДЖЕННЯ ПРИ ВИРІШЕННІ ПРОБЛЕМ МЕДИКАМЕНТОЗНОГО ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ПОЛІТРАВМИ

Шматенко О.П., Притула Р.Л., Соломенний А.М., Гринчук І.Г.

Українська військово-медична академія

Резюме. *Стаття присвячена аналізу сукупності методів досліджень у структурі вибору ефективної фармакотерапії для надання невідкладної медичної допомоги та медикаментозного забезпечення при політравмі різного генезу в процесі лікування та періоду реабілітації.*

Ключові слова: *методи дослідження, політравма, медичне страхування.*

Вступ. Значна кількість літературних джерел присвячена оцінці та застосуванню різних методологій з безліччю підходів для вирішення проблем проведення досліджень. Будь-яке наукове дослідження еквівалентне отриманню нової інформації та вирішенню поставленої задачі. Досягнення кінцевого результату та його достовірність безпосередньо залежить від методів її проведення.

При проведенні дисертаційних досліджень науковий світ використовує широкий масив методів. Однак аналіз літературних джерел показав, що немає чіткої та повної класифікації методів, а різні фахівці можуть трактувати деякі методи по-різному, не враховуючи сутності проведення дослідження. Безперечно на структуру класифікації методів впливає, як галузь науки експерименту, так і шляхи отримання кінцевого результату.

Незважаючи на різноманітність методів, для досягнення результату наукового експерименту, зазвичай використовують лише певний набір методів або створюється чіткий алгоритм розв'язання поставленої задачі на системі паралельно чи послідовно пов'язаної сукупності методів.

Метою нашого дослідження стало вивчення сукупності методів дослідження, що можуть бути використані при вирішенні проблем надання невідкладної медичної допомоги та ефективної терапії при політравмі різного генезу в процесі лікування та реабілітації з метою впровадження обов'язкового медичного страхування.

Матеріали та методи дослідження. При проведенні досліджень нами використано дані літературних джерел та дані проведених наукових досліджень щодо основних підходів та принципів у виборі методів дослідження.

Результати та їх обговорення. В умовах економічної кризи особливо актуальним стає питання про підтримання балансу між потребами лікувально-діагностичного процесу та доступністю цих послуг у системі охорони здоров'я для пересічного громадянина. Збереження життя постраждалого в екстремальній ситуації та підтримання якості життя в період реабілітації це і є спонукальний фактор у розробці інноваційних підходів та процесів реформування медичної галузі з послідовним впровадженням системи обов'язкового медичного страхування. Вищевказане обумовлює актуальність розгляду методів досягнення сприятливого результату дослідження. Наявний досвід у застосуванні методів дослідження дає широкі можливості для аналізування, дослідження, економічного обґрунтування та створення системи медикаментозного забезпечення хворих з політравматичними ушкодженнями зокрема.

Безперечно, для фармацевтичної галузі найбільш вагомим та інформативним є фармакоекономічний аналіз. Для організаційно-економічного обґрунтування медикаментозного забезпечення політравми доцільне використання таких методів фармакоекономічного аналізу, як: “вартість захворювання”, “мінімізація вартості”, “вартість-вигода”, “вартість-ефективність”, “вартість-користь” [2, 5]. Перші три методи базуються на підрахунку економічної ефективності лікування, натомість два останні – враховують пріоритет якості проведеного лікування. Можливе широке застосування методу “вартість-якість життя”. Дані методологія аналізу широко описана [12] та використана в наукових працях при дослідженні різних нозологій [13, 14]. Проведення аналізу за обраною нами тематикою досліджень вимагає, на нашу думку, застосування методу “вартість-ефективність”, оскільки саме цей метод дозволяє провести вартісне порівняння інтегральних коефіцієнтів різних за ефективністю схем фармакотерапії політравматичних пошкоджень та відповідних витрат на їх проведення. В умовах впровадження медичного страхування більш актуальним буде спільне застосування методів аналізу «витрати-ефективність» та «вплив на бюджет». Метод аналізу «вплив на бюджет» дозволяє провести більш повну економічну оцінку та обґрунтувати ефективність використання бюджетних коштів або коштів страхових фондів при впровадженні нової медичної технології, а також, у разі виникнення страхового випадку – максимальне задоволення в медикаментозному забезпеченні пацієнта при мінімально-обґрунтованих страхових внесках [10].

Нажаль на сьогоднішній день в медичній практиці не розроблено стандартів надання медичної допомоги при такій нозологічній одиниці, як «політравма». Отже різноманітність підходів до лікування вимагає створення єдиної концепції медикаментозного лікування. З метою уніфікації методів лікування доцільне використання методу “вартість-вигода”. Це дозволяє проводити порівняльну характеристику результатів різних медичних технологій та описувати результати клінічного лікування в грошовому еквіваленті. У випадку неможливості чіткого виділення певної схеми лікування доцільне проведення інкремінального аналізу, який покаже при яких додаткових витратах певна схема буде ефективнішою за іншу.

Досить показовим являється аналіз “вартість-користь”, що дозволяє оцінювати фінансовий аспект медикаментозної терапії в «одиницях» користі, враховуючи при цьому об’єктивну та суб’єктивну оцінку медичної допомоги. Користь описується інтегральним показником «збережені роки якісного життя» (QALY). Даний аналіз підкреслить в дослідженні найбільш економічні та альтернативні у виборі медичні технології або схеми медикаментозної терапії.

Створення будь-якого стандарту медикаментозного лікування вимагає наявності формулярного переліку лікарських засобів. Процесу формування переліків лікарських засобів характерно застосування ABC- та VEN-аналізу. Важливість методу полягає в чіткому плануванні витрат та їх раціональному використанні, особливо в контексті формування в країні ОМС.

Як одним з найбільш важливих та цікавих напрямів сучасної медицини є дослідження якості життя пацієнтів. Така «якість» виражається в критерії ступеню комфортності стану здоров’я (HRQOL). Показник HRQOL визначає фактори, котрі сприяють втіленню сенсу існування в житті пацієнта [4, 7].

При проведенні досліджень часто доводиться зіштовхуватися із ситуацією, коли наявних клінічних даних недостатньо для прямого порівняння та оцінки медичних технологій. У деяких випадках цей недолік заповнюється

шляхом моделювання. Метод моделювання, вивчаючи об'єкти, процеси та явища за допомогою моделей, дозволяє в загальних рисах розібратися в самому процесі та в основних його закономірностях. Моделювання економічних процесів – це невід'ємна складова фармакоекономічного дослідження [6, 9]. Застосування імітаційного моделювання важливе в процесах, у хід яких може час від часу втручатись спеціаліст, який проводить фармакотерапію, та, залежно від клінічної картини, приймати ті або інші рішення. Одним з представників імітаційного моделювання є метод «Монте-Карло», що базується на складних процесах ймовірного характеру. Як результат – це отримання найкращої схеми лікування з усієї сукупності варіантів, що розглядаються. Найбільш часто зустрічаються такі види моделей як модель Маркова (як метод математичного моделювання, зображує декілька дискретних станів хвороби та часові переходи між ними) та «дерево рішень» (ілюструє всі можливі ймовірні варіанти пошкоджень та відому або розраховану вартість лікування кожного варіанту такого пошкодження).

На відміну від усіх методів, маркетинг-аналіз оцінює сучасний стан та розвиток ринку основних груп препаратів медикаментозної терапії, в т.ч. і травматичної хвороби, проводить розрахунок коефіцієнту цін та визначає цінові коридори на відповідні препарати, а також для визначення обсягів ринку медичного страхування.

В процесі формування сегменту ринку по наданню послуг з медичного страхування невід'ємним є застосування SWOT – аналізу. На відміну від попередніх методів, SWOT – аналіз досліджує та аналізує процеси співпраці лікувально-профілактичних закладів зі страховими компаніями, що дозволяє обрати достойного партнера.

Системний аналіз дозволяє комплексно розглянути проблему, знайти шляхи її реалізації з врахуванням взаємозв'язків та взаємодій між елементами дослідження.

Не менш важливими виступають теоретичні методи: системно-оглядовий та бібліографічний (дозволяє визначити напрямки та дослідити виникнення, формування та сучасний розвиток системи медикаментозного забезпечення, а також оцінити сучасний стан фармацевтичного ринку лікарських засобів визначеної категорії), документальний аналіз (один з ефективних методів, що широко використовується для збору та аналізу первинних джерел інформації з клінічної практики), мета-аналіз (в результаті обробки літературних джерел дозволяє синтезувати нові результати, як наслідок – поєднання результатів окремих досліджень), семантичний (з метою уніфікації та стандартизації англійських термінів з фармакоекономіки), ретроспективний (вивчення стану медичних тенденцій за певний проміжок часу в минулому) тощо.

Застосовується також група вербальних методів: метод експертних оцінок, анкетування, опитування або інтерв'ю. Особливе місце в цьому переліку посідає метод експертних оцінок. Цей метод важливий в контексті швидкого отримання якісної інформації з практичного досвіду лікарів-спеціалістів для наступного ранжування препаратів. Опитування та анкетування дає більш визначену інформацію, хоча водночас є досить дорогим методом. Дана група методів корисна при обґрунтуванні та верифікації показників ефективності та безпечності лікарських засобів за даними доказової фармакотерапії та у процесі ідентифікації витрат на альтернативні схеми лікування.

Особливу значення набули методи досліджень ґрунтовані на теорії ймовірності та математичній статистиці, а зі вступом наукової думки в еру комп'ютерних інформаційних технологій з'являються нові можливості в обробці інформації. Методологія використання прикладних програм досить різноманітна і може бути використана в різних наукових галузях. В наукових дослідженнях доцільно використовувати пакет електронних таблиць Excel та програму «Statistica». Excel, використовуючи математичні та статистичні функції, дозволяє провести ряд економічних розрахунків та розрахунків над великими наборами даних, здійснити статистичну обробку цих даних, побудувати графічні залежності і діаграми та, як висновок, провести обробку результатів експерименту. А за допомогою сучасного пакету Statistica можливо здійснити основні види статистичного аналізу даних. Спеціальні засоби дозволяють автоматично отримати і роздрукувати налагоджені звіти з використанням десятків різних типів таблиць, графіків, діаграм, додавати до них коментарі та графічні ілюстрації. Існують також програми допоміжного характеру: програма «ФармКомпайл» (є автоматизованою системою ABC/VEN/DDD-аналізу) [3], програмний комплекс Pharm Suite (певні розділи використовуються для проведення ABC та VEN аналізу) [1], програма SPSS Statistics (поширена програма, що призначена для проведення прикладних досліджень на основі статистичних методів аналізу) [8], програма TreeAge (комплексний пакет модулів, що дозволяє проводити багатофакторне моделювання, обробку даних за допомогою методів фармакоеконічного аналізу) тощо [11].

Кожен з перелічених методів дослідження сприятиме створенню певної методології проведення дослідження з метою обґрунтування найбільш ефективних та вартісно-обґрунтованих схем лікування політравматичних пошкоджень в процесі впровадження обов'язкового медичного страхування в системі охорони здоров'я України.

Висновки:

Мета проведення наукової роботи безпосередньо впливає на вибір методу та створення алгоритму проведення дослідження

Методи дослідження дають змогу:

– сформулювати методичні та науково-практичні підходи до створення фармакоеконічної складової медикаментозного забезпечення політравматичних пошкоджень;

– обґрунтувати вибір лікарських засобів та медичних технологій для розробки нормативних документів, що забезпечують їх раціональне використання;

– як складова наукових розробок, дослідити схеми фармакотерапії щодо їх ефективності, безпечності результатів лікування та економічних витрат для досягнення оптимальної вигоди в системі застосування обов'язкового медичного страхування;

– розробити базові програми ОМС та створити умови для його існування.

Література:

1. АРМ клінічного фармаколога. – Режим доступу: <http://www.pharmsuite.ru>.

2. Заліська О. М. Основи фармакоеконіки / Під ред. Б.Л. Парновського. – Львів: «Афіша», 2002. – 360 с.

3. Компания «Компайл групп». – Режим доступа: <http://www.compilesoft.ru>.
4. Новик А. А. Руководство по исследованию качества жизни в медицине. 2-е издание / Под ред. акад. РАМН Ю.Л. Шевченко. – М.: ЗАО «ОЛМА Медиа Групп», 2007. – 320 с.
5. Фармакоэкономика: Навчальний посібник для студентів вузів / За ред. Л.В. Яковлевої. – Вінниця: Нова книга, 2009. – 208 с.
6. Центр фармакоэкономических исследований – Режим доступа: <http://www.healtheconomics.ru>.
7. Health and Quality of Life Outcomes. – Режим доступа: <http://www.hqlo.com>.
8. IBM Agrees to Acquire SPSS Inc. – Режим доступа: <http://www-01.ibm.com>.
9. Pharmacoeconomic Guidelines Around the World. – Режим доступа: <http://www.ispor.org>.
10. Ramsey S., Willke R., Briggs A. et al. Good research practices for cost-effectiveness alongside clinical trials: the ISPOR RCT-CEA Task Force report. Value in Health 2005; 8(5): 521-533.
11. TreeAge Software, Inc. – Режим доступа: <http://www.treeage.com>.
12. Заліська О. М. Теоретичні основи і практичне використання фармакоекономіки в Україні: автореф. дис. ... д-ра фармацевт. наук. – Львів, 2004. – 33 с.
13. Бойко А. І. Маркетингові і фармакоекономічні дослідження лікування хворих на діабет: автореф. дис. ... канд. фармацевт. наук. – Львів, 2006. – 19 с.
14. Мудрак І. Г. Фармакоекономічні дослідження лікарських засобів рослинного походження, які використовуються в гастроентерології: автореф. дис. ... канд. фармацевт. наук. – Львів, 2009. – 23 с.

ВЫБОР МЕТОДОВ ИССЛЕДОВАНИЯ ПРИ РАЗРЕШЕНИИ ПРОБЛЕМ МЕДИКАМЕНТОЗНОГО ОБЕСПЕЧЕНИЯ ПОЛИТРАВМЫ

Шматенко А.П., Пritула Р.Л., Соломенный А.Н., Гринчук И.Г.

Резюме: *Статья посвящена анализу совокупности методов исследований в структуре выбора эффективной фармакотерапии для предоставления неотложной медицинской помощи и адекватной посттравматической терапии при политравме разного генеза в процессе лечения и периода реабилитации.*

Ключевые слова: *методы исследования, политравма, медицинское страхование.*

CHOICE OF RESEARCH METHODS AT RESOLUTION OF PROBLEMS OF MEDICAMENTOUS MAINTENANCE OF POLITRAVMA

O. Shmatenko, R. Pritula, A. Solomenny, I. Grinchuk

Summary: *Article is devoted the analysis of set of methods of researches in structure of a choice of effective pharmacotherapy for granting of urgent medical aid and adequate posttraumatic therapy at politravma a miscellaneous genesis in the course of treatment and the rehabilitation period.*

Keywords: *research methods, politravma, medical insurance.*